

Vagyis a levéltárban hiányosan fennmaradt források alapján úgy tűnik, hogy az állami gazdasági szaktanítós ismétlőiskola mindössze két tanévet működött Nagyberég községben. Ám ebben az ügyiratban az utolsó befűzött forrás egy 1904. április 24-én kelt, kézzel írt jegyzőkönyv, amely a nagyberégi községi általános gazdasági ismétlőiskola iskolaszéki üléséről készült. Két dolog is feltűnik e jegyzőkönyv címlapján: az egyik, hogy még 1904-ben is létezett az 1902-ben felszámolt ismétlőiskola, a másik, hogy két évvel később már nem *államinak* nevezik az intézményt, hanem *községi általánosnak*. Az iskolaszék továbbra is hattagú, s annak elnöke még mindig Vígvári Mihály református lelkész, s Szász Gábor az ismétlőiskolai tanító.⁴⁴ Utóbbi arról tett beszámolót az iskolaszéki tagságnak, hogy a tanulók február–április folyamán szinte egyáltalán nem látogatták az iskolát, így nem engedi azokat vizsgához. A község előljáróságának az iskolához történő ellenséges hozzáállása itt is előkerült, mivel a tanító szerint a képviselő-testületnek kellett volna a tanulók iskolalátogatási ügyében eljárnia, de az semmit sem tett az ügyben.⁴⁵

Ugyancsak furcsa, hogy egy másik fondban, ahol a község református népiskolájának pár tucat látogatási naplóját őrzik, egy 1908/09-es naplón ez a felirat áll: *A nagyberégi községi gazdasági ismétlőiskola mulasztási naplója*,⁴⁶ illetve ugyanezen tanévi jelzetű mindennapi fiúiskola mulasztási naplója első belső borítóján pedig ott van külön oszlopba szedve a gazdasági ismétlőiskola és a református népiskola iskolaszéki tagságának a névsora.⁴⁷ Mindez arra is engedhet következtetni, hogy az 1902-es állami finanszírozás megszüntetése után a községben a református egyház átvehette a gazdasági ismétlőiskola fenntartását, s ezért szerepelhetett még 1909-ben is ez a látogatási napló címlapján és belső borítóján.

Szaborovszkyné Nagy Ibolya

A nagykátai Kossuth Lajos Hagyományőrző Csapat

2015. július 5–10. között Szekszárdon tartották meg a Honismereti Szövetség XLIII. Honismereti Akadémiáját. A szövetség legrangosabb rendezvényét minden évben rotációs alapon más és más településen rendezik.

Itt kerül sor az elismerések átadására is. 2015. július 5-én a nagykátai Kossuth Lajos Hagyományőrző Csapat húszéves tevékenysége elismeréséül a Honismereti Szövetség *Emléklapját* kapta. A Pest megyei egyesületek, civil szervezetek közül egyedül a nagykátai gyerekek részesültek ebben az elismerésben.

A Szekszárdon megrendezett akadémia házigazdája köszöntőjében fogalmazta meg a honismeret feladatát. „Amikor az ember határozott cél felé tart, nagyon fontos, hogy az útnak is szenteljen figyelmet. Az út az, amely mindig megmutatja a célba érés legjobb módját, s útközben gazdagodunk.” Paulo Coelho gondolata a mi esetünkben arra utalhat, hogy egy gyermekközösség miként tudja megvalósítani, miként tudja vonzóvá tenni a tizenéves korosztály számára a hazaszeretet, a honismeret magasztos célját. A továbbiakban arra szeretnék választ adni, hogy mit tett a szakkör és a csapat ezen célok megvalósítása érdekében, s az ezen az úton mivel is érdemelte ki a gyermekközösség a felnőttek elismerését.

Így kezdődött

1994 szeptemberétől kezdtem el tanítani egykori iskolámban, a sokáig csak Vásár téri iskolaként ismert épületben, a Mátray Gáborról elnevezett oktatási intézményben. Már korábban is tudtam arról,

⁴⁴ Tagok még az iskolaszékben: Horváth István, Kopor Károly, ifj. Mester András és Kovács Gábor, lásd KTÁL 130. fond, 1. opisz, 9. ügyirat, 53. lap: *Jegyzőkönyv a nagyberégi községi általános gazdasági ismétlőiskola iskolaszékének 1904. évi április hó 24-igüléséről.*

⁴⁵ Uo.

⁴⁶ *A nagyberégi református elemi népiskola iratai*, KTÁL 430. fond, 1. opisz, 5. ügyirat, 1. lap.

⁴⁷ A gazdasági ismétlőiskola iskolaszéki tagsága ekkor: Horváth István, Füzesi András, Kopor Károly, ifj. Mester András és Kovács Gábor, illetve a szaktanító Szász Gábor és a lelkész Vígvári Mihály, lásd KTÁL 430. fond, 1. opisz, 8. ügyirat, 1. lap: *A nagyberégi református elemi mindennapi fiúiskola III–IV. osztályának mulasztási naplója az 1908/9. tanévben.*

A Honismereti Szövetség által adományozott emléklep

Mátray Gábor Általános Iskola Történelem és Honismeret Szakköre és a Magyarország Felfedezői Szövetség Kossuth Lajos Hagyományörző Csapata.

A csapat bölcsője: Kenderhalom

Az indulás, az első foglalkozás megtartására egy autentikus, jelképes helyszínt választottunk. Kenderhalom, Nagykáta Árpád-kori előzménye mindenképpen alkalmas volt erre a szerepre. Őseink szerteszét heverő csontjai fölött, az egyhajós kis templomalapozás tövében hirdettük meg programunkat. Amíg tartott a szakkör tevékenysége – 2008-ban történt nyugállományba vonulásomig – az első foglalkozást szeptemberben mindig Kenderhalmon tartottuk.

1996-ban első városi kiállításunk témája is a történelem viharában megsemmisült kis falu leleteinek bemutatása volt. Az ekkor indult *Szakköri Lapok* több számát is Kenderhalomnak szenteltük. Több országos pályázaton vettünk részt, így a Honismereti Szövetség kiírta felhívásainak eleget téve a kenderhalmi kutatásaink eredményeinek bemutatásával. Számos esetben kezdeményeztük az emlékhely rendbetételét, mely sajnos az illetékesek részéről a mai napig nem részesült meghallgatásban. Első kiállításunk anyagának felhasználásával a nagykáta iskolások részére többször szerveztünk előadást, vetélkedőt, bemutatót.

A „Szakköri Lapok”

A kutatás, az értékmérés és publikáció szorosan összetartozó fogalmak, egymást feltételezik. Az első évek során a harmadik elem megoldása jelentette számunkra a legnagyobb gondot. Amikor 1996-ban a kenderhalmi bemutatkozásunkhoz egy kiállításvezetőt készítettünk, nem gondoltuk, hogy ezzel egy több évig tartó sorozat rajtját adjuk meg. Az írógéppel írt, fénymásolással sokszorosított lapokból öt év alatt 30 szám jelent meg.

hogy Nagykáta első emeletes tanodája különleges történelmi múlttal rendelkezik. Erre építve kértem Mizsei Tamás igazgatót, hogy engedélyezze egy történelem és honismeret szakkör indítását.

Első foglalkozásunkat 1994. szeptember 28-án Nagykáta határában, Kenderhalom XII. századi Árpád-kori falu helyén tartottuk. Célunk volt az iskola és helyszíne történelmének feldolgozása, az erre épülő iskolai hagyományok kialakítása. Terveztük, s az elmúlt évek során sikerrel valósítottuk meg Nagykáta krónikája kutatását, a város honismereti-helytörténeti, hagyományörző életében való részvételét. Nagyképűségnek tűnhet, de ugyancsak sok sikert értünk el a régió, a Tápió mente megismerésében, a járási honismereti mozgalomban való részvételben. Amit 1994-ben még nem tudhatunk: országos szövetségek, mozgalmak fogadták el a nagykáta gyerekek kinyújtott kezét, s lettünk a honismerettel, történelmi hagyományörzéssel foglalkozó szervezetek megbecsült tagjai. Amit mindvégig nagyon hiányoltam: a régióban iskolai szinten nem találtunk hasonló munkát végző közösséget, nem voltak iskolai partnereink.

A szakkör 1996-tól – párhuzamosan működve – kibővült a Magyarország Felfedezői Szövetség tagságával. Inentől kezdve egészen 2008-ig a nevünk:

Mondandónkat egy-egy téma köré csoportosítva végeztük el a kutatási terület eredményeinek a bemutatását. A lap szerkesztése az én feladatom volt, s abban rendszeresen jelentek meg a diákok írásai is. Az 1996–2001 közötti évek a szakkör és a csapat legaktívabb, legtermékenyebb időszakai voltak. Feldolgoztuk egy-egy iskolai hagyomány, kiemelkedő esemény történetét. Így született lappéldány Mátray Gábor emléke ápolásából, egy tápióbicskei ütközetről szóló darab színrevitelének dokumentálásából, Farkas Miklós 48-as honvédhadnagy életútja bemutatásából, három lapot szenteltünk a nagykátai gyermekkorú hagyományörzők példaképe, Pilaszanovich Miklós huszárhadnagy helyállása és a hozzá köthető hagyományok feldolgozására.

Több 48-as helytörténeti téma „körüljárása” után az ezredforduló előtt a lap az 1848–49-es forradalom és szabadságharc 150. évfordulója eseményeinek is hű krónikása lett. Nyomon követhetők a millenniumra kiírt pályázataink eredményei. Padisák Mihállyal kialakult gyümölcsöző kapcsolatunk feldolgozását ugyancsak megörökítettük. Természetesen a sajtóban megjelenő, velünk foglalkozó írások is archiválásra kerültek, s azok az egy-egy évet bemutató ún. csapatkrónika számokban jelentek meg. Több országos pályázaton vettünk részt, azok anyaga mindig kitöltötte egy lappéldány kereteit.

A digitális technika rohamos fejlődése ezekre az évekre tehető. Egy idő után írásaink már saját honlapunkon jelentek meg, s ennek a megoldásnak az is nagy előnye volt, hogy a fényképeket jó minőségben tudtuk mellékelni. A csapat honlapja ma is elérhető a kossuth94.5mp.eu jelzet alatt.

Nagykátai felfedezése, hagyományainak ápolása

Kezdetől fogva fontosnak tartottuk, hogy a szakkör és a hagyományörző csapat tagjai jól ismerjék Nagykatát történetét. Rendszeresen láttunk vendégül olyan idős kátai polgárokat, akik egy-egy foglalkozás keretében meséltek élményeikről, a város története általuk átélte, kutatott eseményeiről. Vendégünk volt többek között Káplár Béla, Gallai Istvánné, Kucza Péter, Fenyvesi László, Bernáth László, Kátai Szilveszter, Sebestyén Benedek, Tari Edit régész, Patócs László és mások. Az ekkor született ismerkedésből számos esetben évekig tartó gyümölcsöző kapcsolat bontakozott ki, amit aztán ünnepélyesen a „tisztelbeli tagság” adományozásával köszöntünk meg, ismertünk el. A meghívott személyek többsége amatőr helytörténeti kutató volt, s példájukkal szerettem volna tanítványaim számára bizonyítani, hogy az általános iskolás szakköri évek alatt megszokott mentalitás felnőtként is folytatható.

Nagykátai történetében kerestük a fehér foltokat, azokat a korszakokat és eseményeket, melyek addig vagy nem voltak ismertek, vagy nem kerültek az érdeklődés homlokterébe. Az 1989-ben várossá lett település 1848–49-es történelme, a történelmi idők helyi epizódjai, a tápióbicskei ütközet nagykátai eseményei, a szabadságharc nálunk megfordult jeles szereplői mindvégig ellátták münicióval a gyerekcsoportot.

Négy emléktábla felállítását kezdeményeztük, s két esetben annak költségeihez is hozzájárultunk. Az már csak természetes, hogy az emléktáblák elkészülte után ott rendszeresen szerveztünk azt követőleg is megemlékezéseket, koszorúzásokat.

Amikor 2003-ban a Rákóczi-szabadságharc 300. évfordulójára emlékezett az ország, a 2011-ig tartó folyamat minden nagykátai ünnepségét, megemlékezését a Kossuth-csapat szervezte. Természetesen a tricenárium alkalmat biztosított Nagykatát történelme és a nemzet története kapcsolatának bemutatására, mely írásaink a *Nagykátai Újság* és a *Tápiómenti 2 Hetes* c. folyóiratban jelentek meg. Hasonló módon publikáltuk az 1848–49-es vonatkozású írásokat is.

A Vásár téri iskola épülete adott helyet az 1940-es évek első felében az ország egyik leghírhedtebb munkaszolgálatos bevonulási központjának. Mint történelmi „örökséget” vállaltuk fel az ezredforduló utáni években Nagykatát zsidó történelme kutatását, a holokausztróli megemlékezések hagyományának a megteremtését. Országos pályázatokon és rendezvényeken vettünk részt, az 1944-es holokauszt utolsó nagykátai túlélőit szólaltattuk meg.

Minden év januárjában ott vagyunk a II. világháborús emlékműnél a doni áttörés hőseinek és áldozatainak megemlékezésén. Őrizzük az események egyik résztvevőjének nekünk adományozott emlékkardját.

Az 1956-os forradalom egyetlen Tápió menti kivégzett mártírja, Czákó András annak idején a Vásár téri iskola diákja volt. 56-os kutatásaink, rendezvényeink és hagyományaink az 50. évforduló évében sűrűsödtek. 2009-ben végigjártuk Czákó András élete utolsó szakaszának helyszíneit a Kozma utcai kifestőtől a 301-es parcelláig.

A felsorolt történelmi évfordulókból is látszik, hogy a gyermekkorú hagyományörzők rendszeres résztvevői a nemzet és a város történelmi eseményeit felidéző ünnepségeknek. 1999-től, a katonai hagyományörzés megjelenése óta a hagyományörző csapatokat tömörítő Kossuth-zászlóaljjal számos ün-

nepségen teljesítünk szolgálatot, a katonai alakítás megjelenítésével emeljük a rendezvények színvonalát.

Az elmúlt évek során számos esetben szerveztünk városismertető sétát iskolai, civil szervezeti csoportoknak. Az utóbbi években egyre több külső megkeresést teljesítünk, s ilyenkor a Nagykátára látogató vendégeknek a 48-as vonatkozású emlékpontoknál katonai hagyományörzőink alaki bemutatót tartanak.

Mint szülővárosunk önjelölt nagykövetei több esetben kezdeményezték és szerveztük a más településekkel való kapcsolatot. A Tápió menti községeken, Jászberény és Cegléd, a tavaszi emlékhadjárral érintett városokon túl e körben kell említenünk a közös történelmi gyökerekkel rendelkező Sárkeresztúr, Pétervására, Szilvásvárad, Torna, Szádudvarnok települések felkeresését, a kapcsolatfelvételt kezdeményezését.

Az elmúlt több, mint két évtizedben számos esetben hívtuk fel az illetékes városvezetés figyelmét történelmi értékeink védelmére, azok táblával történő megjelölésére, emlékpontok kialakítására. A *Nagykátai Újságban* 1994–2004 között 50 cikkünk, tanulmányunk jelent meg. Helytörténeti írást más, időszakos periodikákban is sikerült elhelyeznünk.

Hol sírjaik domborulnak...

A csapat tevékenységének kezdetektől fogva fontos helyszíne a nagykátai temető és a Fiumei úti Nemzeti Sírkert. Már 1995-ben megkezdtük Nagykátán a történelmi jelentőségi sírköveken a megfalt feliratok kifestését, a megrongálódott síremlékek javítását. Az első emléktáblánkat is itt helyeztük el: Rácskay Ferencnek, a tápióbcisicei ütközet halottait eltemető nagykátai plébánosnak a sírkeresztjét jelöltük meg egy bronz táblával. Az 1988-ban létesített Hősök Kertjébe két síremléket helyeztünk át.

Kezdeményezésünkre a virtuális Nemzeti Sírkert részévé avatták az utolsó magyar tárnokmester, gróf Keglevich Gábor végső nyughelyét. Egy általunk kialakított védnökségi lista alapján a nagykátai temetőben nyugvó jelentős személyiségek kerek évfordulós születési vagy halálozási dátumakor rendszeresen ott megemlékezést, koszorúzást tartunk, a helyi sajtóban érdemeiket külön írásban méltatjuk. Halottak napján minden évben végigjárjuk a temetőt, s a fent említett történelmi személyiségek és az elhunyt tiszteletbeli tagjaink sírjánál gyertyagyújtást és katonai tiszteletadást szervezünk. 2002 óta vagyunk résztvevői a mindenkor tavaszi emlékhadjárat április 4-iki temetői tisztelgéseinek.

Március 15-ét megelőző hétvégén ott vagyunk a Nemzeti Sírkertben a Magyarország Felfedezői Szövetség „Nemzeti zarándokútján”, ahol a szabadságharc hőseinek végső nyughelyén mi biztosítjuk a katonai tiszteletadást. Ilyenkor keressük fel az az évben kerek évfordulós Tápió menti kötődésű jeles személyiségek sírjait is.

„Kossuth Lajos azt üzenté...”

1989–99-ben a Honvédelmi Minisztérium a forradalom és a szabadságharc 150. évfordulója méltó megünneplésére, közös tevékenység és egyeztetett program megvalósítására szólította fel a magyar gyermekszervezeteket. A rendszerváltás óta először megvalósuló összefogás – melynek sajnos azóta sem lett folytatása – koordinátora a Rakó József vezette Magyarország Felfedezői Szövetség lett. Csapatunk ebben a két évben az évforduló jegyében 150 programot valósított meg.

Létrehoztuk az első magyar katonai hagyományörző diáktüzér csapatot, végigjártuk a történelmi csatamezőket, pályázatok, vetélkedők, játékok, táborok, országjáró expedíciók, ünnepségek sorozatát szerveztük. Azt hiszem, hogy az elmúlt 21 esztendő legeseménydúsabb, legfeszítettebb időszaka volt ez a két év. Amikor 1999. október 6-án sor került a mozgalom ünnepélyes zárására, a mi csapatunkat érte az a megtiszteltetés, hogy az egy éve avatott csapatzászlaját bevihette az ünnepség helyszínére, a Földművelésügyi Minisztérium Kossuth téri épületébe. A zászlóórséget „természetesen” a nemrég avatott diáktüzérek alkották.

„Tápió örököse” honismereti mozgalom

1999-ben alig voltunk túl a 150. évforduló eseményzuhatagán, s jött az ezredforduló. Erre alapozva hirdette meg mozgalmát a Magyarország Felfedezői Szövetség, hogy a gyerekek legyenek településük egy-egy értékének örökösei, azt bemutatva készüljön egy fajta leltár a megóvando épületekről, eseményekről, hagyományokról. A Tápió menti gyermekközösségek mendei seregszemlájén a nagykátai hagyományörzők lettek az elsők, nyerték el a pataki táborban való ingyenes részvétel jogát. A Baksa Brigitta szervezésében készült, a Tápió mente értékeit bemutató füzetbe sok nagykátai írás került.

Ezt követően gondoltunk arra, hogy az eddig sikeresen vizsgázott „gondolatot” továbbfejlesszük, s 2001-ben a mendei csapattal közösen meghirdettük a „Tápió örököse” háromfordulós jelvénytörzsi mozgalmat. Felhívásunkat minden Tápió menti település iskolájába eljuttattuk. A mozgalom egyik védnöke Czerván György országgyűlési képviselő lett. A három éven át zajló honismereti játéknak a Kossuth-csapat minden tagja résztvevője volt, s ezzel a mozgalom legnagyobb létszámú közreműködője lett. A teljes hároméves sorozatot ugyancsak a mátrays diákok csinálták egyedül végig.

A Tápió mente felfedezője

Kezdetől fogva szerveztük programjainkat régióink, a Tápió mente megismerése, az egyes települések kulturális közéletében való részvételére. Kerékpárral, gyalog, autóbusszal indítottunk „felfedező” utakat. Megismertük a tájegység természeti, történelmi, építészeti, kulturális értékeit. Sok esetben ún. tematikus emléktutakat szerveztünk, hol Rákóczi nyomában jártunk, hol pedig Kossuth-emlékhelyeket érintettünk.

Számos Tápió menti település vette igénybe a hagyományörzők „szolgáltatását”. Így több esetben voltunk ünnepek, rendezvények tevékeny résztvevői Farnoson, Tápiószelén, Tápiógyörgyén, Tápiószentmártonban, Tápióbicskén, Szentmártonkátán, Kókán, Sülysápon. Legtöbb alkalommal – évente többször is – a szentmártonkátaiak hívták „vendégszerepelni” a kátai hagyományörzőket.

2002 óta szervezzük a *Kossuth-emléknapot* minden év április 5-én, s ugyancsak a *Rákóczi-évek a Tápió mentén* mozgalomunk is a régióra irányult. Több településen állítottak kezdeményezésünkre történelmi emlékjelet. Több kísérletünk is volt a járás iskolái diákjainak egy-egy akcióba való bevonására. Ilyen volt a „Tápió örököse” 2001-ben, 2002-től a tavaszi emlékhadjáratba való bekapcsolás, illetve 2003–2011 között a *Rákóczi-évek... mozgalom*.

A Tápió mente története feltárt epizódjait, értékeinek bemutatását folyamatosan tettük közzé. A *Tápiómenti 2 Hetes* 2000–2009 között 138 írásunkat közölte, míg a tapiokultura.hu online újságban a 2007 óta megjelent cikkeink száma 350 darab. Ezenkívül több települési lap is átvett általunk publikált tanulmányt.

Rákóczi, Kossuth emlékét is őrizzük

A magyar történelem két nagy alakja az adott időben járt Nagykátán és a Tápió mentén. Ez a tény csupán egy szűk kutatói körben volt köztudomású, szükség volt az emlékezés helyszíneinek – emlékjelek – és hagyományainak a megteremtésére. A látogatások körülményeit tanulmányok, cikkek sorozatában dolgoztuk fel, tettük közzé a közvélemény számára.

Kossuth látogatásának 1849. április 5–6-i ténye kezdetben nem váltott ki lelkesedést, sőt, az „illetékesek” kitalációval, történelemhamisítással vádoltak meg minket. Igazunk védelmében léptünk be a Kossuth Szövetségbe, s lett a csapat névadója 1996-ban Kossuth Lajos. 2003-ban létrehoztuk a Kossuth-zászlóalj, április 5-én a Kossuth-emléknapot, s minden 2-re vagy 7-re végződő esztendőben Kossuth-emlékévet szerveztünk. Monoktól Torinóig követtük a nagy magyar emléktűt, s szerveztünk több esetben ún. Kossuth-expedíciót az életút legfontosabb állomásainak felkeresésével, vettünk részt a Kossuth Szövetség Kossuth-táborában. 2002-ben vándorkiállítás szerveztünk, több országos pályázatunk lett nyertes Kossuth és kortársai életútja és emléképolása bemutatásával.

Rákóczi és az általa vezetett szabadságharc emlékét a 2003–2011 között szervezett *Rákóczi-évek a Tápió mentén* mozgalomunk keretében próbáltuk élővé tenni. Cikkeket írtunk, előadásokat tartottunk, vitelkedőket szerveztünk, emléktutakat hirdettünk, s a tricentenárium minden jelentősebb Tápió menti eseményének évfordulóját megünnepeltük. A Magyarország Felfedezői Szövetségben mindkét sorozat koordinátorai mi lettünk. A mozgalmat bemutató, egy pályázatra beadott tanulmányunkat a Magyar Írószövetség és a Magyar Honvédség elismerésben részesítette.

Katonai hagyományörzés

A tizenéves gyerekek életkori sajátossága, hogy rendkívül fogékonyak a romantikus, játékos elemeket is felvonultató tevékenységi formákra. Amikor 1999-ben, a tápióbicskei ütközet 150. évfordulóján létrehoztuk a magyar gyermekszövetségek első katonai hagyományörző diáktűzér csapatát, magunk sem gondoltuk, hogy a honismereti–hagyományörző tevékenység legvonzóbb, legsikeresebb munkaformáját valósítjuk meg.

Pár év alatt minden hagyományörzőnk honvédegyenruhába bújt, s ezzel élővé tettük a szabadságharc gyermekhősei emlékének ápolását is. 2002-ben, Kossuth Lajos születése 200. évfordulója tiszteletére első ízben vettünk részt a tavaszi emlékhadjárat teljes menetében. Innentől kezdve minden évben a nagykátai gyerekek Kossuth-zászlóalja a Közép-Európa legjelentősebb katonai hagyományörző ren-

dezvénye egyik társrendezője. Ezekben a napokban 10–15 településen szerepelve éljük át honvédó eleink helytállását, vívjuk meg újból a hatvani, tápióbicskei, isaszegi, váci csatát. Az általunk létrehozott Kossuth-zászlóalj – melybe „népfelkelőként” bármely jelentkező tizenéves diákot be tudunk sorozni – minden évben március 15.–október 6. között cselekvő részese a nagykátai, Tápió menti, országos 1848-as vonatkozású ünnepeknek, hadijátékoknak. A tavaszi hadjáraton túl többször „harcoltunk” a pákozdi, kápolnai, szolnoki csatákban. 2008, a Mátray-iskolától történt elválás után ez a program, a katonai hagyományörzés lett a csapat legjellemzőbb tevékenységi formája.

Alapító tagjai lettünk a Magyar Hagományör Világszövetségnek, s 2014-ben elnyertük – egyedül a gyermekegységek közül – a *Kíváló Katonai Hagományörző Egység* címet. Egy döntően felnőttekből álló közegben a nagykátai gyerekek az elmúlt évek során mutatott fejlődésük, helytállásuk alapján kivívták a felnőtt „játszótársak”, a némileg „korosabb” bajtársak megbecsülését.

2000-ben kerültünk kapcsolatba a Gábor Áron Tüzér Bajtársi Egyesülettel. Ennek köszönhetően az elmúlt évek során több esetben volt alkalmunk betekintést nyerni a Magyar Honvédség mai életébe. A GÁTBE tagjait viszonzásul több alkalommal fogadtuk, láttuk vendégül Nagykátán.

Magyarország felfedezése

A felfedező tevékenység legtágasabb horizontját hazánk, Magyarország tájai, települései, emlékei megismerésével tapasztaltuk meg. Rengeteg expedíciót, országjáró kirándulást, az ország különböző pontjain átelt táborozást tudhatunk magunk mögött. Itt kell megemlíteni a Tápiószzelei Természetbarát Klubbal kialakult jó kapcsolatot, melynek eredményeként felnőttek és gyerekek közös emlékjüti több esetben irányultak határainkon túli természeti és történelmi emlékhelyek felkeresésére. A Felvidéken többek között Borsi, Kassa, Somoskő, Torna voltak ennek a közös barangolásnak nevezetesebb állomásai.

A táborok közül a Magyarország Felfedezői Szövetség sárospataki bázisa, illetve a Kossuth Szövetség évente más és más helyszínen megrendezett Kossuth-táborai nyújtottak komplex élményt.

A nemzeti történelem kimagasló évfordulói alkalmából többször szerveztünk zárandokutat a történelmi helyszínekre, hogy ott a magunk szervezte kis ünnepség, koszorúzás keretében hajtsunk fejet honvédó eleink helytállása előtt. Az utóbbi években a Hősök terén megtartott díszörségünk és díszszemlénk zárja a Honvédelem Napja megemlékezéseit.

A magyar–lengyel barátság ápolói

1995-ben a nagykátai temetőben rendbe hoztuk az 1939-ben elhunyt Józef Poprawski lengyel katonai sírját. Ezzel vette kezdetét a máig tartó magyar–lengyel barátsági mozgalmunk, melynek egy-egy rendezvényét a Lengyel Köztársaság három magyarországi nagykövete is megtisztelte jelenlétével. A lengyel nyelvű sajtóban, kiadványokban közel ötven alkalommal említették meg a nagykátai gyerekek buzgalmát. Magyar nyelven a helyi és az országos sajtóban sok tanulmányt tettünk közzé a két nép barátsága történelmi epizódjai leírásával. A barátság két Tápió menti emlékjele – Nagykátán és Tápiószelén – létrehozásában működtünk közre kezdeményezőleg vagy financiálisan.

A barátság ápolói között sok barátot szereztünk: Zenon Tarnowski, Kondor Endre, Gallai Istvánné, Máté Endre, Házkötő János, Laurenszky Ernő és mások voltak ennek a közös tevékenységnek a velünk együttműködő közreműködői. Számos esetben keressük fel a lengyel katonasírokat, pl. az isaszegi Katonapallagon vagy a Rákoskeresztúri Köztemetőben. A magyarországi lengyel kolónia, a nagykövetség rendezvényein állandó vendégek vagyunk. Kiemelten ápoljuk a Nagykátán két alkalommal tartózkodó, innen a csatába induló lengyel légió és parancsnoka, Józef Wysocki emlékét. A 4-re és a 9-re végződő években magyar–lengyel barátsági emlékevet szervezünk, melynek keretében abban az évben mintegy 20 helyszínen rendezünk megemlékezést, katonai hagyományörző tiszteletét.

A szakkör és a csapat az iskola életében

1994–2008 között a szakkör és a hagyományörző csapat az iskola keretei között dolgozott. Az iskola pályázataink befogadásával támogatta a közösséget. Mi volt részünkről a viszonzás?

Az első években komplex programot szerveztünk az iskola és helyszíne történelmi múltja feltárása, bemutatása érdekében. A program egyes részeredményeit rendszeresen tettük közzé az iskolaújságban, a városi és regionális sajtóban. Többször hirdettünk az iskola tanulói számára rajzpályázatot, vetélkedőt, irodalmi és gyűjtőmunkát igénylő felhívást. Számos esetben szerveztünk egyedi iskolai ünnepséget a teljes tanulóifjúság részvételével a Rákóczi-szabadságharc, a tápióbicskei ütközet, a magyar–lengyel barátság évfordulói keretében. Ezen rendezvényeinken többször láttuk vendégül a Magyar Honvédség nyugállományú tisztjeit, a lengyel nagykövetség vezetőit és munkatársait. A program lezárása után ké-

A csapat tagjai díszőrséget állnak Mátray Gábor sírjánál (Basa László felvétele, 2015)

szült, annak bemutatását tartalmazó tanulmány – *A Vásártéri iskola történelemkönyve* – a Magyar Írószövetség és a Magyar Honvédség *Nívódíját* nyerte el.

Állandó és rendszeres tevékenységi területünk volt Nagykáta leghíresebb szülőltje, az iskola névadója, a reformkori polihisztor, Mátray Gábor emlékének ápolása. Minden évben felkerestük Mátray Gábor sírját a Fiumei úti Nemzeti Sírkertben.

1994–2008 között több alkalommal kezdeményeztük, szerveztük a tantestülettel együttműködve ifjúsági darabok, jelenetek, dramatizált élőképek bemutatását iskolai rendezvényeken. Az e téren kiemelkedő *Gyász és dicsőség* c. kétfelvonásos ifjúsági játékot 1996-ban és 1999-ben három településen is színre vittük.

1998-ban az *Apáczai-díj* első nagykátai kitüntetettje, Szlifka Eszter a csapat alapító tagja volt, s a díj a kiváló tanulmányi eredményen túl a közösségben végzett munka elismerését is jelentette. 2001-ben Török Ágoston hasonló módon lehetett a kitüntetés birtokosa.

Amikor a Mátray Gábor Általános Iskola 2010-ben jubileumi emlékkönyvet szerkesztett, abban a szakkör és a csapat önálló szócikket, munkánkat bemutató fejezetet kapott. Köszönjük!

Barátaink, a múzeumok

Már megalakulásunk első hónapjaiban felkerestük a tápiószelei Blaskovich Múzeumot és a ceglédi Kossuth Múzeumot. Rajtuk kívül a jászberényi Jász Múzeummal alakult ki még rendkívül gyümölcsöző kapcsolatunk. A fentebb jelzett három múzeum rendezvényein, kiállításmegnyitóin rendszeres vendégek, közreműködők vagyunk. Több esetben szerveztünk a múzeumokon belül önálló rendezvényt, vettünk részt a közgyűjtemények pályázatain, publikáltunk tanulmányt kiadványaikban.

A Jász Múzeummal a szabadságharc gyermekhősei, a szelei Blaskovich Múzeummal a „Tápió örököse” és a Rákóczi-szabadságharc témakörében, a ceglédiekkel Kossuth és Bobory Károly emléképolása terén alakítottunk ki többéves munkakapcsolatot.

Természetesen országjáró kirándulásaink során az adott helyszín múzeumait mindig felkeressük. Bűszkék vagyunk arra, hogy a Magyarország Felfedezői Szövetség sárospataki múzeumházában önálló táblója van a nagykátai hagyományörzőknek, fotókon láthatók a gyerekek a nagykátai tájház várostörténeti kiállításán.

A Tápió menti helytörténeti gyűjtemények, tájházak kiállításainak ugyancsak rendszeres látogatói vagyunk. Nagykátán, Kókán, Tápiószelén, Tápiógyörgyén, Süllysápon fogadták mindig szeretettel a kátai gyerekeket.

Mi magunk is több alkalommal készítettünk önálló történelmi, helytörténeti témát feldolgozó kiállítást. A leglátványosabb az 1996-os kenderhalmi régészeti bemutatkozásunk volt, s készítettünk vándorkiállítást Kossuth életéből, a tápióbicskei ütközet dokumentumaiból, állítottunk össze táblákat 2004-ben a 100 éves Epresi iskoláról, 2000-ben a magyar–lengyel barátság helyi eseményeinek dokumentumaiból.

Hírünket szűkebb pátriánkban és a nagyvilágban 35 féle újság több száz írása, mintegy 25 könyvben szereplő megemléítés, tevékenységünk bemutatása őrzi.

Miska bácsi és a „Nemzeti örökségünk”

1999 őszén – amikor éppen befejeztük a „Kossuth Lajos azt üzenté...” mozgalmat – a Magyar Rádió *Miska bácsi levelesládája* c. műsorában felhívás hangzott el a közelgő ezredforduló alkalmából nemzeti örökségeink számbavételére. A szakkör és a csapat sikerrel mozgósította az iskola tanulóifjúságát, s 2000 tavaszán több részletben összesen 40 diák 140 írását adtuk postára. Az első fordulóban a szülőföld, Nagykáta bemutatása volt a cél, majd a második sorozatban a *Szülőföldem jeles embere* témakörben 40 híres nagykátai bemutatását vállalták a levelezők. A harmadik témakör a háború előtti élet leírását kérte, majd zárásként az *Emlék az iskoláról* összefoglaló cím alatt született írásokat tette közzé a rádió szombat estéjén.

Sok mátrays diák írását hallgathattuk az éterből, s két adás a csapat bemutatásának is szentelt perceket. Idézet a 2000. március 6-án elhangzott műsorból: „*A legtöbb visszaemlékezés Nagykátáról érkezett, ahol a Mátray Gábor Általános Iskola Történelem és Honismeret Szakköre, illetve a Magyarország Felfedezői Szövetség Kossuth Lajosról elnevezett csapata rendszeres és sokirányú hagyományápoló munkát végez a szabadságharc helyi és környékbeli eseményeinek gyűjtésével...*”

Ennek a tevékenységnek a jutalma sem volt mindennapi: 2000. július 1-jén önálló műsorban mutatkozhatott be a Magyar Rádióban a csapat, ahol Padisák Mihály és munkatársai a beküldött kátai írásokból válogattak egy csokorralalót.

A kapcsolat a népszerű Miska bácsival ezt követőleg is fennmaradt, annak ellenére, hogy a rádiós szerkesztő nem sokkal ezután nyugállományba vonult. A 2007-ben megnyitott életmű-kiállításán egy vitrinben ott láthattuk a nagykátai csapat tiszteletbeli tagságát bizonyító oklevelét.

Zárszó gyanánt

2014. április 4-én Nagykátán három országos szervezet: a Magyarország Felfedezői Szövetség, a Kossuth Szövetség és a Magyar Hagyományör Világszövetség elnöke volt jelen, s köszöntötte a 20. születésnapját ünneplő Kossuth Lajos Hagyományörző Csapatot. Az elmúlt két évtizedben ezeknek a honismerettel, hagyományápolással foglalkozó szövetségeknek a munkájában vett részt leginkább a csapat.

A cikkünk elején említett *Emléklapot* a Nagykátára látogató Fodor István Ferenc, a Honismereti Szövetség elnökségi tagja adta át egy városismertető séta keretében.

Basa László